

Intervju

Francesco Zorzen Mlad goriški stripar o galeriji digitalne umetnosti na goriškem Travniku, v kateri je instalacija, ki je bila ustvarjena z umetno inteligenco, in o umetnosti, ki se naslanja na digitalno tehnologijo

»Verjamem, da bo vedno prevladala človeška roka«

Lapo Farolfi

GORICA Kdor je v preteklih mesecih obiskal Gorico, je zagotovo opazil nekaj zelo zanimivega. Decembra lani je namreč Bombijev predor na goriškem Travniku zaživel kot digitalna umetniška galerija in gosti instalacijo *Data tunnel* ameriško-turškega umetnika Refika Anadola. Instalacija je bila ustvarjena z umetno inteligenco (UI), usposobljeno s figurami iz narave, ki vedno znova ustvarja nove podobe.

O tem in o sodobni umetnosti, ki se naslanja na digitalno tehnologijo za ustvarjanje avdiovizualnih vsebin, smo se pogovarjali s Francesco Zorzenonom, mladim goriškim striparjem.

Pozdravljen, Francesco! Najprej nam povej kaj o sebi.

Šolal sem se na umetniškem liceju Maksa Fabianija v Gorici, nato pa obiskoval akademijo za strip Comix v Padovi. Vedno me je navduševala znanstvena fantastika, tako pri ilustraciji kot pri filmih in videoigrah. Trenutno se ukvarjam z več projekti, denimo s pripravo grafičnih romanov in ilustracij za igralne karte.

Preidimo k umetniški instalaciji *Data tunnel* Refika Anadola. Kritiki so glede umetniških del, nastalih z umetno inteligenco, razdvojeni: nekateri menijo, da je umetnik vedno osnovni vir vrednosti dela, drugi pa ga imajo za programerja. Kaj sam misliš o vlogi umetnika?

Vedno sem se nagibal k oznaki programer. Zagotovo obstaja široka paleta načinov uporabe umetne inteligence, ki je odvisna od osebnega znanja in posameznikovih izkušenj. Kdor pa svojo pot začne izključno z umetno intelligen-

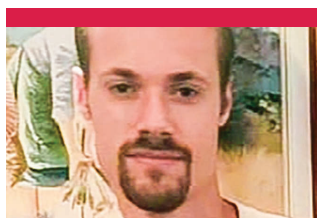
Francoscova ilustracija Strip imata veliko privrženecv med mladimi

co, dosega drugačne rezultate kot nekdo, ki ima že izurjeno umetniško oko. Človeška roka in srce ostajata bistvo ustvarjanja, skoraj popolna avtomatizacija ustvarjalnega procesa pa zmanjšuje dušo ustvarjalca.

Tvoj in Anadolov koncept umetnosti se mi zdita nasprotujoča si: ti sicer tradicionalnimi tehnikami, kot je ročno risanje, predstavljaš nove teme, to je znanstvenofantastične like. Anadol pa s sodobnimi orodji, kot so modeli strojnega učenja, predstavlja že dobro znane teme, kot je narava. Koliko je pomembno, da sodobni umetnik obvlada digitalna orodja?

Bolj ko umetnik obvlada digitalna orodja, bolje je. V zadnjih časih sam uporabljam Blender za 3D-modeliranje, saj to zahtevajo številni založniki, zlasti na področju videoiger in konceptualne umetnosti. V digitalnem okolju lahko učinke in barve dosežeš popolnoma drugače kot s tradicionalno tehniko. Ničesar pa ne odvzamejo duši umetnika.

Ali s poklicnega vidika v umetniški industriji vidiš tekmo ali bo ostala le orodje v rokah avtorja? Preostaja mi upanje in verjamem, da bo vedno prevladala človeška roka. Kljub temu bo zagotovo kak umetnik izgubil mesto zaradi stroja – zaradi kratkih rokov izdelave in

Bolj ko umetnik obvlada digitalna orodja, bolje je. Tudi sam jih uporabljam

minimalnih stroškov. Žal že zdaj obstajajo primeri uporabe umetne inteligence v založništvu, recimo pri ustvarjanju naslovnice.

Anadolova goriška instalacija je doslej privabila veliko obiskovalcev. Koliko zanimanja po tvojem mnenju vzbujata sodobna umetnost in strip?

K sreči se umetniške oblike čedalje bolj razvijajo v slogu in jeziku, ljudje pa jih z navdušenjem odkrivajo. Strip in ilustracija imata še posebno veliko privrženecv med nami mladimi, saj avtorjem omogočata, da posredujejo močna sporočila. Ljudje potrebujejo umetnost in želijo spremljati njen razvoj.

Med zanimanjem in (ne)udeležbo

Kaj pritegne mlade

TRST Galerije in muzeji so čedalje pogostejše prazni, pri kulturnih dogodkih pa iščejo načine, kako pritegniti novo, mlajše občinstvo. Ali mlade še zanima umetnost oz. kultura, je v zadnjih letih pogosto vprašanje.

Obisk kulturnih ustanov ali kulturnih dogodkov med mladimi upada, kar potrjuje-

jo tudi evropski podatki: po raziskavah evropskega mladinskega portala le 15 odstotkov mladih med 15. in 24. letom starosti sodeluje v kulturnih organizacijah. Nekoliko višji je odstotek mladih, ki sodelujejo v mladinskih organizacijah, 18 odstotkov, medtem ko jih kar 33 odstotkov sodeluje pri športnih dru-

štvih. Zanimivo je, kako mladinska participacija ni povsod po Evropi enaka.

Anketa Eurobarometra je pokazala, da je v Sloveniji kar 66 odstotkov mladih aktivnih v katerikoli organizaciji oz. društvo, kar Slovenijo na lestvici postavlja na četrto mesto. Italija se s 60 odstotki uvršča tik pod povprečje Evropske unije, ki je 61 odstotkov. Zanimivo je, zakaj se preostali delež mladih ne zanima za katerokoli obliko participacije. Unesco poroča, da so mladi pogosto vključeni v prostor, ki jim omogoča razvoj, a večinoma tega ne izrabijo.

Drugo stran predstavlja raziskava dobrih praks Evropske komisije o mladinski par-

ticipaciji, ki izpostavlja pomanjšanost dobro strukturiranih prostorov, v katerih so mladi del odločanja, ne le posvetovanja. Študija kot glavna razloga za pomanjkanje mladinske aktivne udeležbe omenja pomanjkanje sredstev in slabo razumevanje njihovih potreb, a hkrati kot razloga za neudeležbo navaja tudi pomanjkanje časa, interesa in občutka vključenosti.

Podatki kažejo, da mladi niso popolnoma odsotni, a kljub temu kulturne ustanove, društva in mladinske organizacije ostajajo pred izzivom, kako pritegniti mlajše občinstvo in se približati njihovim interesom.

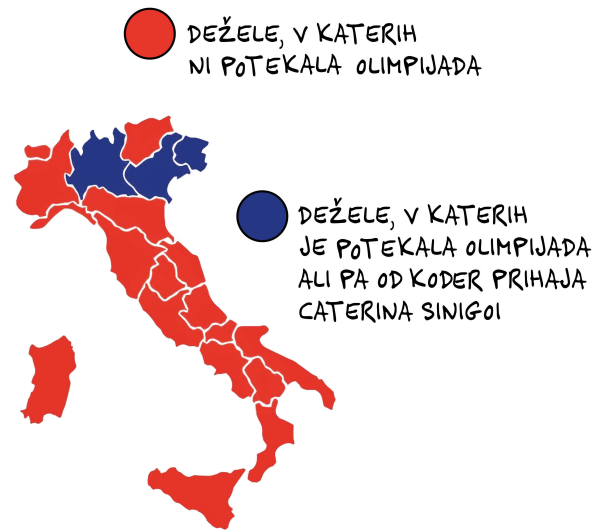
Martin Kits Nieuwenkamp

Instagram

@direkt_pd #bodidirekten

Meme Damir Terčon
Komentarji Francesco Petaccia

@DIREKT direkt_pd

- športel.tvkoper:** V naslednji oddaji bomo gostili ministra Nordia!
- il_presidente_meloni:** Dvomim... povabila sem ga, naj gre na počitnice...
- carlonordio.gov:** Ali je po intervjuju predviden aperitivček?
- matej_renzi:** Giorgia, odstopi!
- beppeconte.5s:** Matteo, kako pa lahko ti to zagovarjaš?
- elly__schlein:** Saj nisi niti izjavil, ali si proti reformi ali za ...
- robi.golobček:** Matteo pa je mojster v igri politike ... Drugače ga že zdavnaj ne bi bilo več v parlamentu!
- janezjanša.it:** Če je on mojster, sem po teh volitvah jaz čarovnik ...

Bodimo zmeraj direktni!

Sodelavke in sodelavci mladinske strani @Direkt: **Svetlana Breclj, Julija Cante, Martina Cavotta, Nika Maria Costantin, Marco D'Errico, Malina Dolhar, Lapo Farolfi, Emil Favento, Mila Gergolet, Tadeja Gergolet, Sara Hlabian, Elisabetta Lovero, Martin Kits Nieuwenkamp, Francesco Petaccia, Veronica Piredda in Damir Terčon.** Pridruži se nam! Z nami stopi v stik prek Instagrama. Beri nas vsak petek.

Umetniki se rojevajo marca ali aprila ...

TRST Ali veš, da se je veliko zelo znanih likovnih umetnikov rodilo ravno marca in aprila? Videti je, da začetek pomladi in ponovno prebujanje življenja prinašata na svet nadarjene posameznike in spodbujata ustvarjalnost. Je to le naključje?

Poiskali smo seznam in naj navedemo le nekatere: marca so se rodili Sandro Botticelli, Michelangelo Buonarroti, Raffaello Sanzio in Giambattista Tiepolo pa tudi Vincent van Gogh. Aprila so rojeni Giuseppe Arcimboldo, Leonardo da Vinci, Eugène Delacroix, Max Ernst in po nekaterih ugibanjih tudi Donatello. Tu se bomo ustavili, toda lahko bi še naštevili. **Martina Cavotta**